BUNADENE FRA ÅMLI

Sydd

for hånd & med hjerte

NORSK FLID

HUSFLIDEN®

DET ER HER DET SKJER

Det er ikke mye som minner om fabrikkproduksjon her. En trapp opp fra butikken, gjennom en gang og noen dører. Så er du der. I systua. I det som for oss er det aller helligste.

Det er her det skjer. Det er her bunadene blir til.

Det er dyktige syersker som står for arbeidet. Alle med svennebrev i bunadstilvirkning og stor kjærlighet for faget. For på systua i Arendal er bunadssømmen mer enn en jobb og et fag. Det er like mye en lidenskap og en livslang interesse for den helt unike bunadstradisjonen vi har i Norge og i Agder.

Her i Arendal har vi naturlig nok et spesielt hjerte for de flotte bunadene fra gamle Aust-Agder. Hver og en har en helt unik historie.

Hos oss kan den historien bli din.

BUNADENE FRA ÅMLI

Bunadene fra gamle Aust-Agder stammer fra begynnelsen til slutten av 1800-tallet. De er alle fra samme draktområde og bygger på draktskikken i det gamle Åmli kirke-sogn.

Det er ikke tilfeldig at alle bunadene våre er fra innlandet. Det var her folke-drakttradisjonen sto sterkt. Langs kysten i de store byene var det europeisk mote som gjaldt. Vi ser likevel at bunadene i gamle Aust-Agder har flere interessante fellestrekk med inspirasjon fra Europa, som det korte livet vi kjenner fra empire-stilen og bandprydningen i ryggen som kommer fra renessansen.

Har du forresten lagt merke til at alle bunadene fra Åmli har trøye? Det er også noe som har rot i den lokale drakttradisjonen. For her er skjorta undertøy, og fra gammelt av kunne man derfor ikke gå ut blant folk uten trøye.

Vi syr våre bunader med rotekte snitt og tradisjonstro materialer. Stoffkvalitet, farger og detaljer – alt er særegent og ingen ting er overlatt til tilfeldighetene. Bunaden tilpasser vi med nøyaktighet til deg som skal bære den. Ingen bunader er helt like. I en bunad fra Åmli vil du føle deg spesiell.

Ramsebunad s. 28

Gråtrøyebunad s.50

Brudebunad s. 20

Åmlibunad s.8

Rundtrøyebunad s. 56

Bringeklutbunad fraTveit s. 38

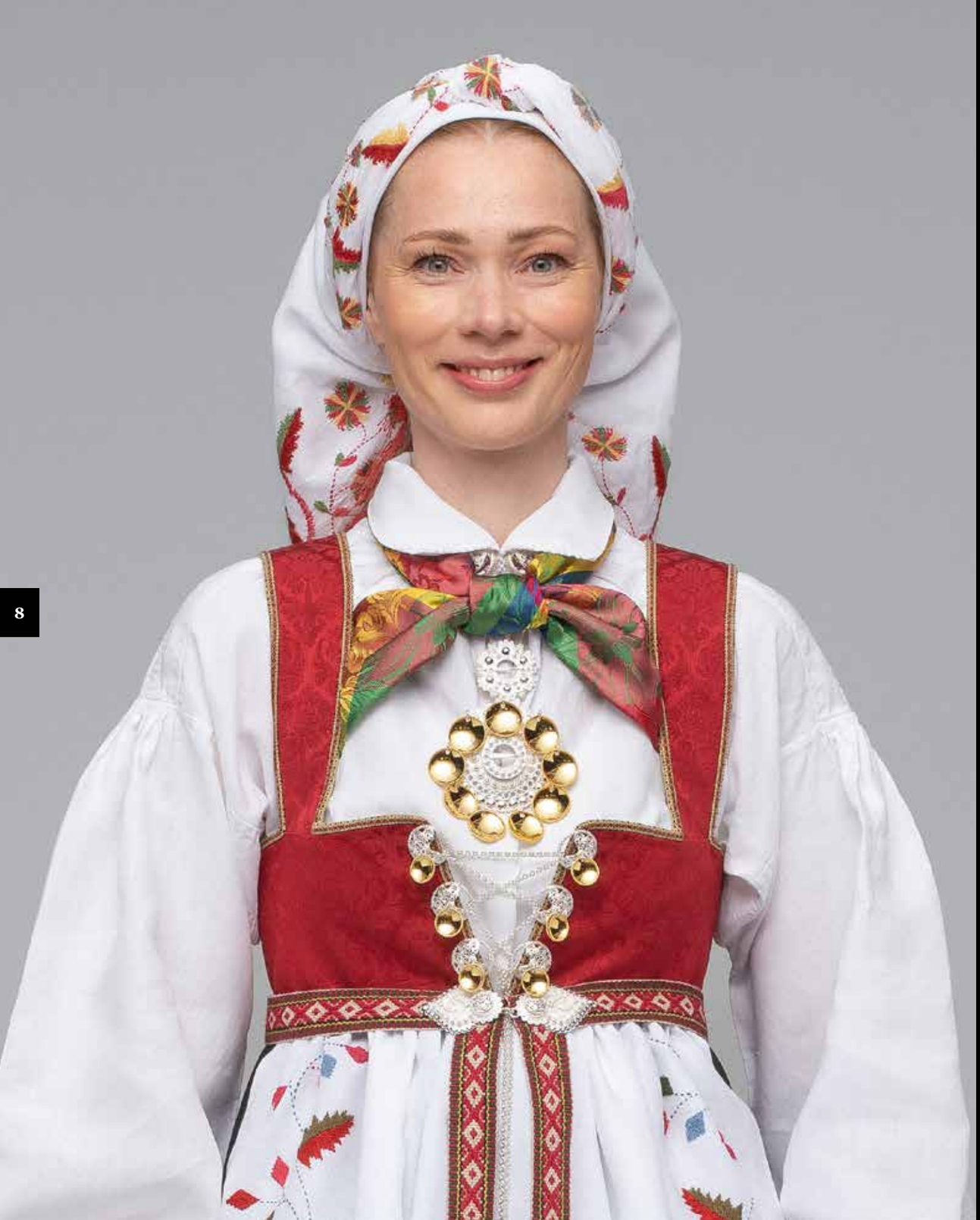

ÅMLIBUNAD

Åmlibunad er kanskje den mest kjente bunaden fra gamle Aust-Agder, og den bunaden mange velger. Kanskje er det fordi den byr på så mange variasjoner og valgmuligheter at du virkelig kan gjøre den til din?

Det rike kildematerialet til bunaden har gjort det mulig å ta frem så mange varianter. Bare oppluten finnes i over 20 stoffvarianter.

Åmlibunaden bygger på lokal draktskikk. De enkelte draktdelene i bunaden er kopier av originale plagg som var i bruk i distriktet fra slutten av 1700-tallet og fremt til midten av 1800-tallet.

Det hvite broderte forkleet er det som for mange karakteriserer Åmlibunaden, men i virkeligheten er det nok valgmulighetene som gjør den helt unik.

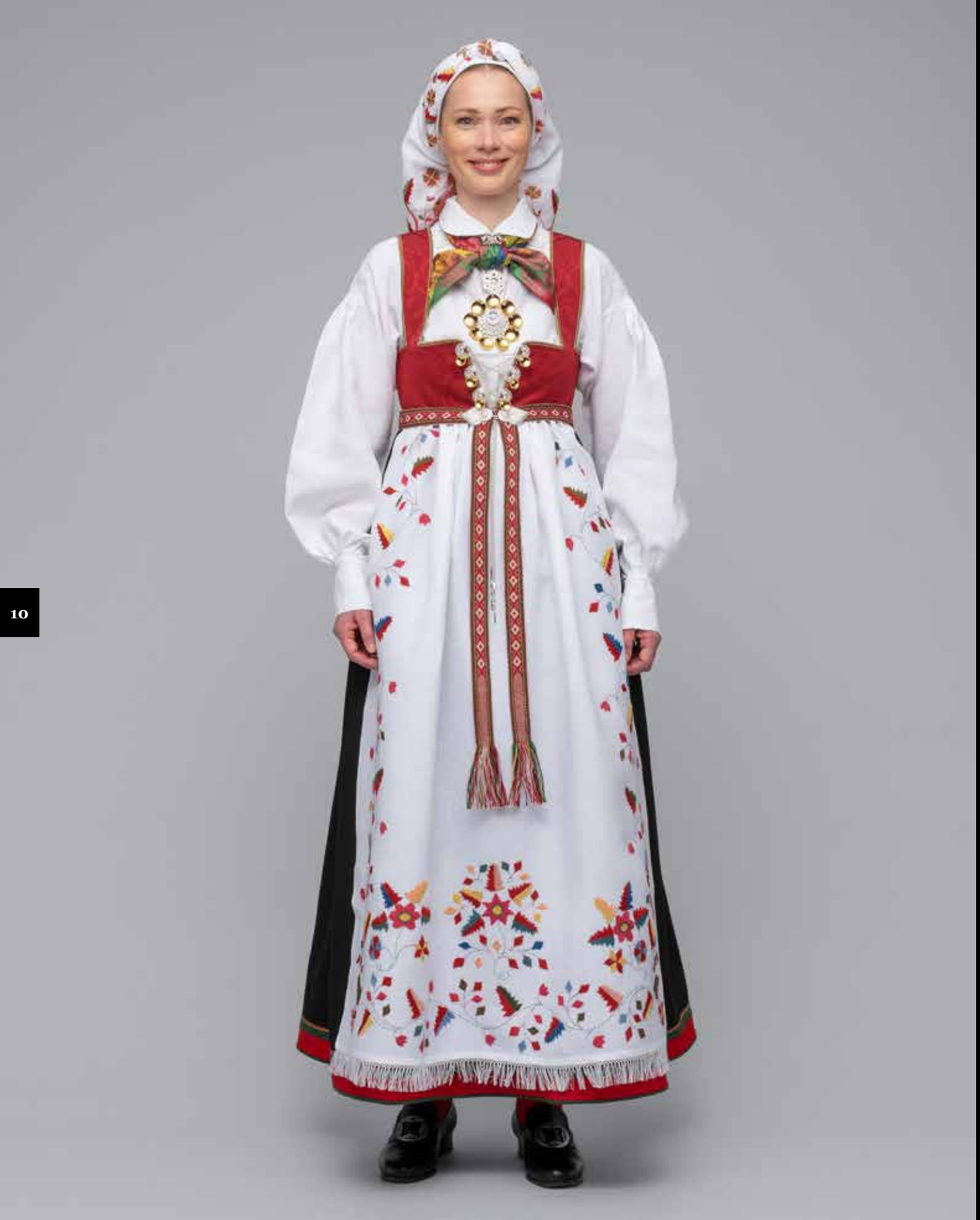

Åmlibunaden sitt kjennemerke er for mange det hvite broderte forkleet og det hvite skautet, selv om det finnes varianter med andre forkle også. En ting som mange imidlertid ikke vet, er at stingene som brukes i broderiet på skautet og forkleet er en helt spesiell «sparesøm» som kun benyttes på akkurat denne bunaden. Disse stingene finnes ikke i broderibøkene, men kommer sannsynligvis fra Europa.

Snittet i Åmlibunaden er fast, men det finnes mane variasjoner i farger, stoffer og detaljer – så da kan du få din helt unike bunad. Hos oss i Tollbodgaten hjelper vi deg å velge det som skal bli akkurat din bunad.

FORKLÆR

Det finnes ni forskjellige hvite forklær med ulike håndbroderte, naturinspirerte mønster. Alle disse har navn fra stedet de kommer fra. I tillegg finnes det flere andre varianter å velge blant i henholdsvis sort ulldamask med rosebånd, ullmouselin og trykt bomull.

SILKETØRKLÆR

Du finner et bredt spekter av farger og mønstre å velge i. Silketørkledet knytes rundt halsen, og legges under kragen med knuten under halsknappen.

SKJORTE

Bunadsskjorten er i hvitt lin eller bomull med hvitsømsbroderi på skulderstykkene, kragen og mansjettene.

HÅRBÅND

Hårbåndet er håndvevd i ull og lin. Bruk det gjerne flettet og sett det i håret som en hårbøyle, eller flett det inn i selve håret.

SKAUTET

Skautet kan være i hvitt lin med håndbroderier, i fargerik silke eller mørk silke. Du kan velge mellom åtte ulike broderinger, alle med navn fra stedet de kommer fra. I silkesjalene er farger, mønster og kombinasjoner tilnærmet uendelige.

I motsetning til en del andre bunader er ikke skautet til Åmlibunaden et koneplagg, og kan derfor bæres av kvinner og jenter i alle aldre.

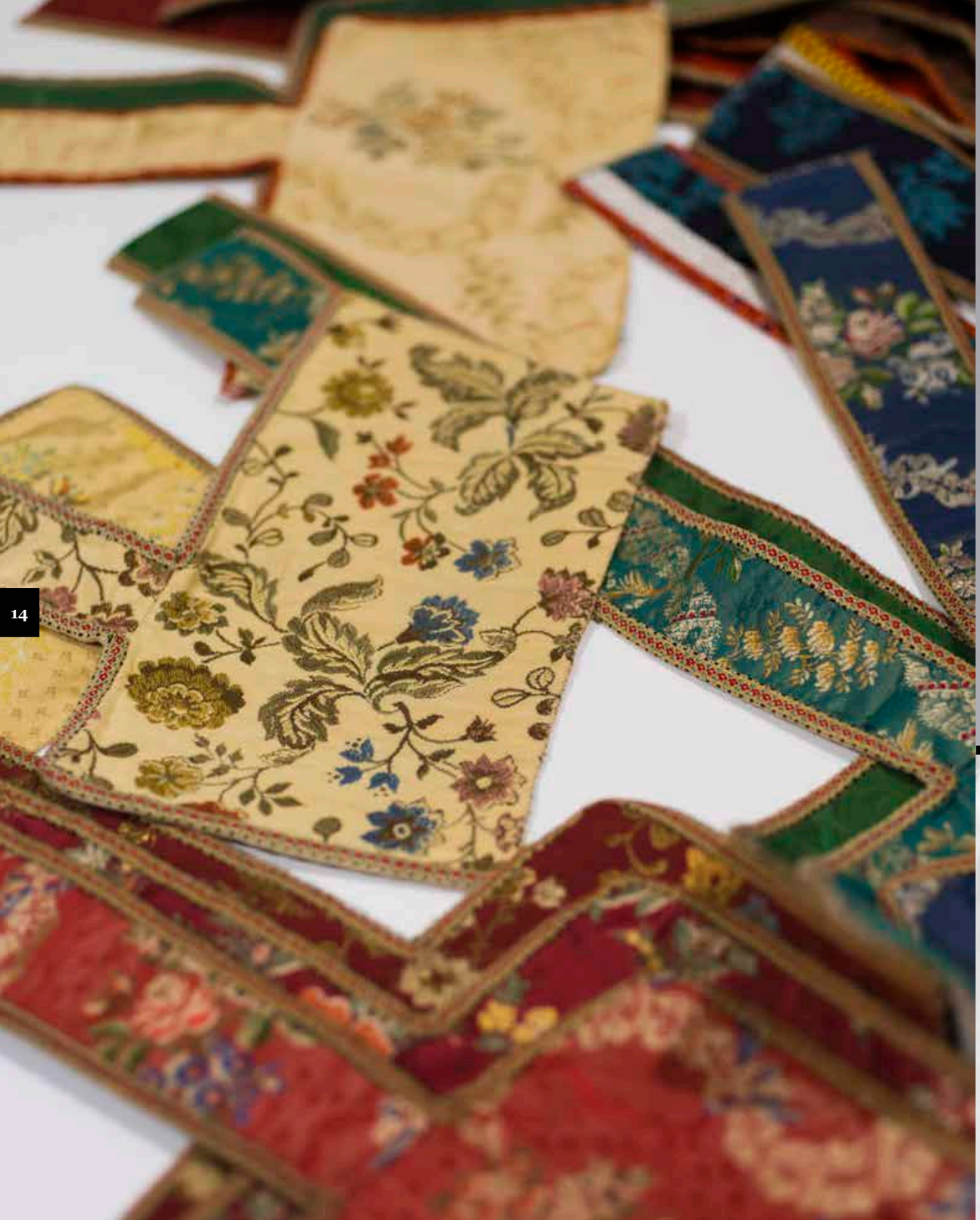

OPPLUTEN

Oppluten kommer i flere flotte farger og kvaliteter. I dag har vi over 20 forskjellige stoffer du kan velge blant her hos oss. Grunnen til at vi har såpass mange valgmuligheter er rett og slett et veldig rikt kildemateriale fra gårdene i gamle Åmli kirkesogn.

Fargene er hovedsakelig i nyanser av rødt, grønt, gult og blått, så det er mange valgmuligheter. Velg mellom damask og brokade i silke, ull eller blandingsstoffer.

Kanten på oppluten er i bomull, og ryggen prydes med sølvbånd. Her finnes det flere varianter av sølvband og kantinger å velge mellom.

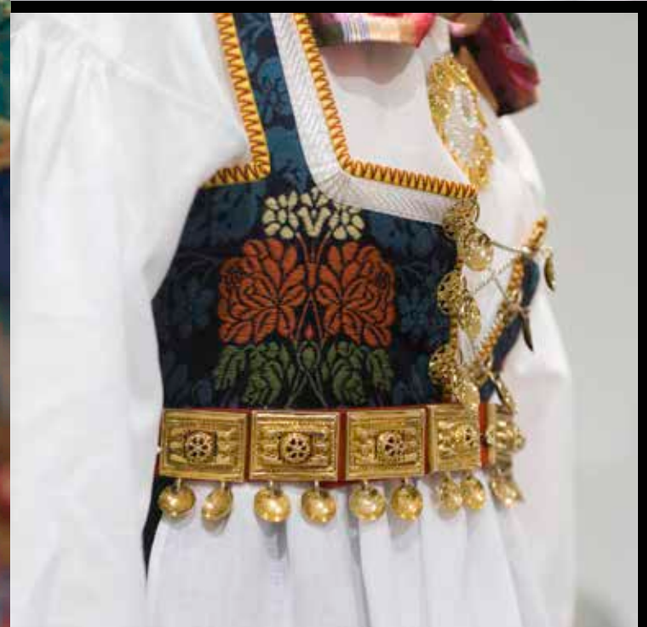

SØLV

Åmlibunaden er kjent for sin rike sølvstas. Sølvet er håndlagd og en sølje kan bestå av over 500 deler. Variasjonsmulighetene er store.

Søljer

Ofte velger man én stor og én liten sølje til bunaden. Her er det vanlig å gå for søljer med ulikt mønster. Rosesøljer, lauvsøljer og bolsøljer er de vanligste variantene.

Sølvbelte

Sølvbeltet, eller Stølebeltet som det også kalles, består av forgylte støler med lauv som er montert tett sammen på en rød bunn. Dette ble tradisjonelt først brukt som brude-utstyr, og siden til de store dagene i livet.

TRØYA

Alle bunadene fra gamle Aust-Agder har trøye, eller jakke som mange sier, til sine bunader. I gamle dager var man rett og slett ikke kledd uten trøye. Det var å anse som å gå ut i undertøy. Det samme gjaldt skaut på kvinnene.

Det er tre forskjellige trøyer å velge mellom. To sorte i ullstoff Fiskevatn og Dølemo, og en lilla i klede Dølemo. Denne er rekonstruert fra den gamle trøya fra 1865, både i farge, snitt og knapper. Alle trøyene har klede i rødt og grønt og håndbroderte detaljer.

STAKKEKANTER

Du kan velge mellom fire ulike stakkekanter. Håkedal, Fossnes og Grønnkant er stakkekanter i rødt, gult og grønt der tykkelsen på stripene varierer. Tovdal er en stakkekant med en rød stripe og en brodert bladmønstret kant.

UNDERSTAKK

Understakken var opprinnelig i stripete ull. I dag er den i stripete eller ensfarget bomull.

STRØMPER

Velg mellom røde eller sorte strømper som er håndstrikket i ull. De knyttes med håndslåtte hosebånd i forskjellige farger, og her kan du velge mellom flere fargekombinasjoner.

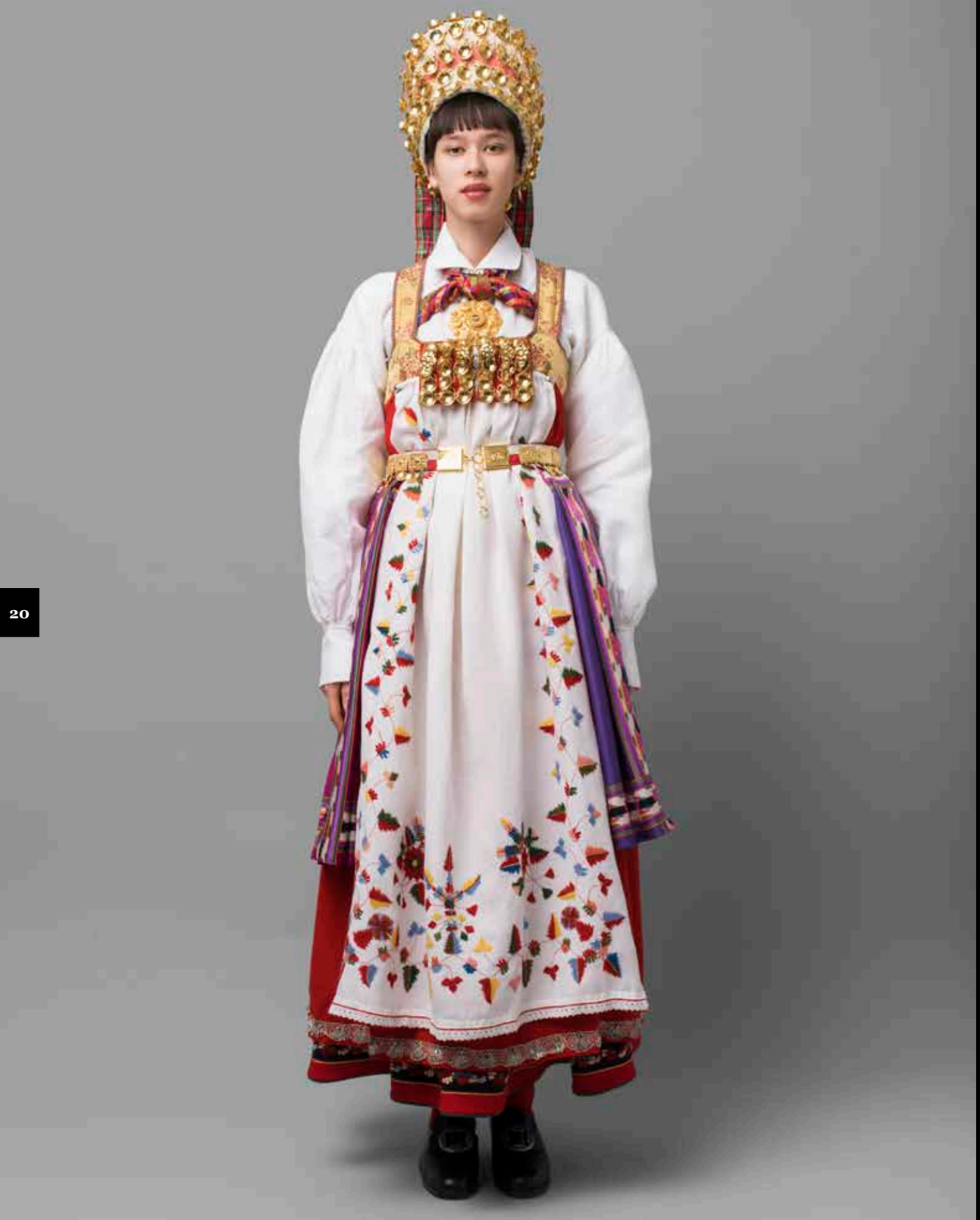

BRUDEBUNADEN

– DET FINNES BARE ÉN, OG DEN ER TIL UTLÅN

Brudebunaden vår er den eldste i rekken av våre bunader, og stammer fra slutten av 1700-tallet. Hele bunaden ble rekonstruert på 50- og 60-tallet etter gamle funn og overleveringer. Det finnes bare én, og det finnes ikke noe mønster. Brudebunaden er et lite mysterium…, og du kan leie den hos oss i Tollbodgaten. Den henger ikke framme i lyset i butikken, for vi vil ikke at den skal forringes.

Har du et ønske om et ekte bondebryllup, med et antrekk som er godt forankret i lokale tradisjoner, kan dette være din helt spesielle brudekjole.

HODEPLAGGET – LADET

Det mest karakteristiske på brudebunaden er vel uten tvil hodeplagget. Brudeladet som blir brukt har sin opprinnelse på Ramse i Tovdal, og kan spores tilbake til starten av 1800-tallet.

Ladrullen er hodeplagget som man tok vare på og hang under taket i stabburet når det ikke var i bruk. Før hvert bryllup det ble brukt i, dro man rundt og lånte sølv fra andre i bygda som man sydde på ladrullen sammen med det sølvet man hadde selv. Det var jo tross alt mye sølv som skulle til for å dekke hele ladet.

SØLVET

Fra gammelt av ble det sagt at «Når bruden hadde fått på alt sølvet, ringlet det som ei bjelleku» – så mye sølvstas var det. Brudesølvet bestod av bringesølv, sølje, både ett og to sølvbelter og brudedaler. En av søljene, bolsølja, ble sammen med sølvbeltet og brudedaleren ansett for å være konesølv. Dette sølvet fikk jentene først bruke når de giftet seg.

I dag brukes det fastmontert bringesølv, bolsølje, et stølebelte og ved noen anledninger brudedaler. I tillegg brukes silketørkle i halsen og i beltet.

TRØYA

Det skulle være trøye til brudebunaden. Den skulle bæres slik at bringesølvet på oppluten synes. Trøya hadde to spenner, og et og et halvt dusin knapper.

Trøya som brukes til brudebunaden vår heter Dølemo. Den er rekonstruert etter en trøye fra 1865. Fargen er blålilla med røde og grønne prydninger, to sølvspenner og knapper i bronse.

SKJORTA

Hvit skjorte av lin eller bomull ble brukt før. Bomull ble ansett som ekstra fint fordi det var et stoff man måtte kjøpe. I dag er det hvit linskjorte med hvitsømsbroderier som gjelder.

FORKLE

Hvitt forkle med flerfarget ullgarnssøm ble brukt til brudestakken tidligere. I dag brukes det et hvitt håndbrodert forkle i lin som kalles Skjeggedal.

STAKK

Til brudebunaden hører det intet mindre enn tre stakker til:

Understakk

Sort understakk med seler

Rød stakk med opplut

Rød var regnet som brudens farge, og røde brudestakker er en gammel tradisjon som kan følges helt tilbake til slutten av 1600-tallet.

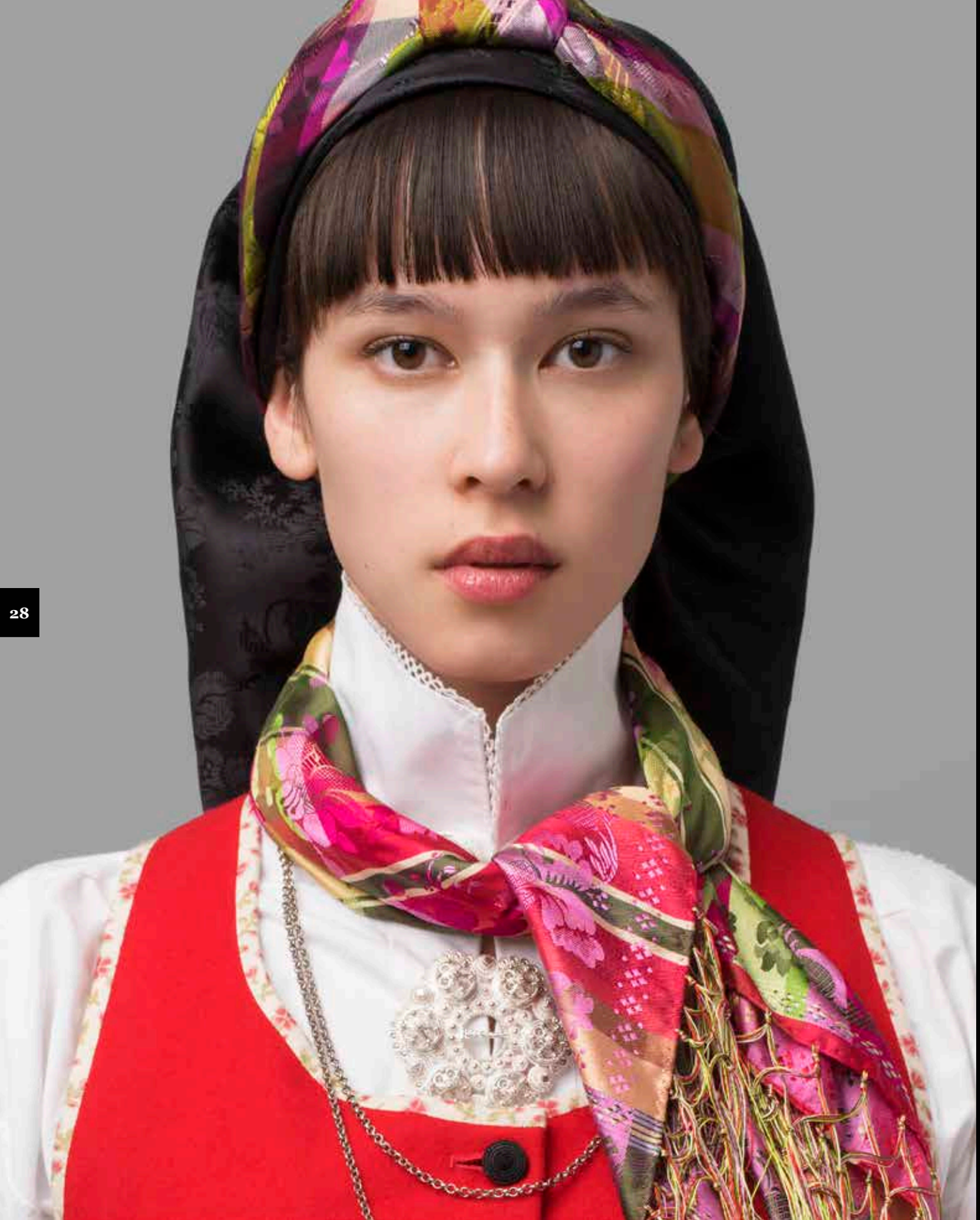

REKONSTRUERT FOLKEDRAKT FRA RAMSE. DET SISTE SKUDDET PÅ STAMMEN.

Nye bunader er ikke hverdagskost. Ramse er vår nyeste og yngste bunad. Den representerer det siste leddet i folkedraktradisjonen i Åmli, og har en helt spesiell historie.

Bunaden ble funnet i sin helhet, bevart i et skap på gården Ramse. Drakten var sydd til en ung jente til hennes konfirmasjon. Rett før konfirmasjonen døde hun av tuberkulose. Drakten ble bevart, og det finnes til og med et originalt bilde av jenta i bunaden.

Bunaden bærer preg av en ung jentes ønske om å kle seg i moderne europeisk mote, samtidig ser vi at de tradisjonsbundne elementene er tydelig tilstede. Folkedraktradisjonen henger igjen på ryggen med det karakteristiske band-preget. På forsiden er bunaden mer moderne med knepping og kjolepreg. En vakker og annerledes bunad med en historie som gir den en helt egen verdi.

Bildet til høyre viser Signe N. Ramse i den originale drakten som ble funnet i sin helhet i et skap på gården Ramse. Hun skulle konfirmeres i denne drakten, men hun døde dessverre i 1897 av tuberkolose rett før hun ble konfirmert.

Dette er et unikt materiale som danner grunnlaget for den vakre Ramsebunaden - vår aller nyeste bunad, med en helt unik historie.

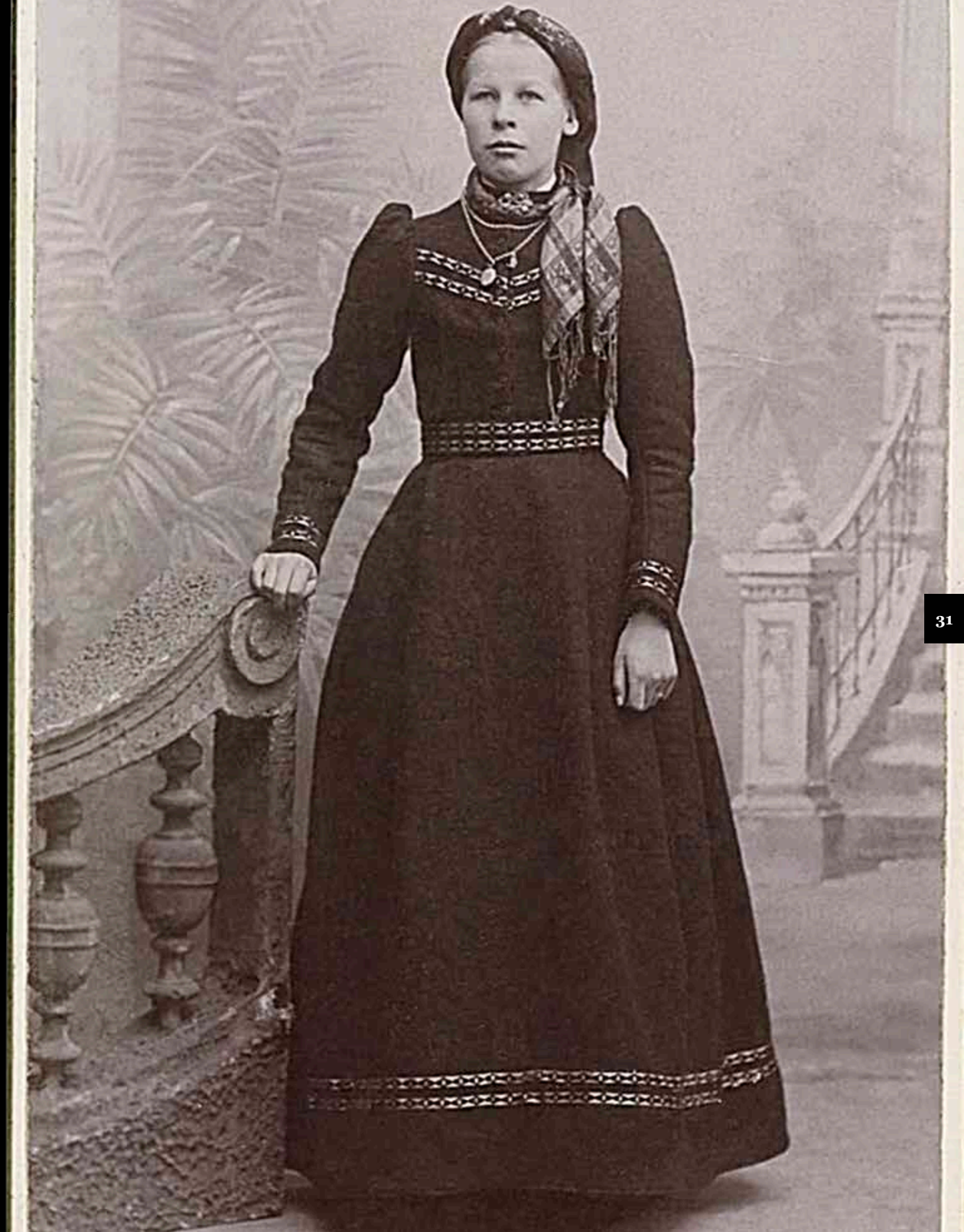

TRØYE OG BELTE

Trøya har et moderne og feminint snitt med puffermer og banddekor. Den er fasongsydd og beltet sitter i livet utenpå trøya for å skape en hel drakt sammen med stakken.

LIVET OG STAKKEN

Ramsebunaden er med sitt moderne snitt nesten en kjole. Livet og stakken er sydd sammen, og beltet i livet framhever midjen.

LIVET

Livet viser tydelig kombinasjonen av ny og gammel tid i draktsøm. Livet har karakterisitsk moderne kjolesøm med innsnitt og knepping foran, samtidig som det har tradisjonell bandprydning bak på ryggen.

MODERNE SNITT

Stakken har bred fangfold foran,og folder bakover, men helt bak er den rynket, og danner en liten «kø» som var veldig moderne i datidens kjolesøm.

VALGMULIGHETER MED SILKESJAL

Selv om Ramsebunaden er en tro kopi av originalen er det valgmuligheter i forhold til hvilke silkesjal og skjerf du bruker på hodet og i halsen. Det arbeides videre med drakthistorien, og det kan i fremtiden komme flere valg i farge og detaljer på liv.

SØLVET

Sølvet på denne drakten er tradisjonelt, selv om snittet er moderne. Man tok med seg det sølvet man hadde over på den moderne drakten, og da satt man gjerne søljen utenpå trøya. Hadde man skaffet seg klokkeur, brukte man gjerne det også.

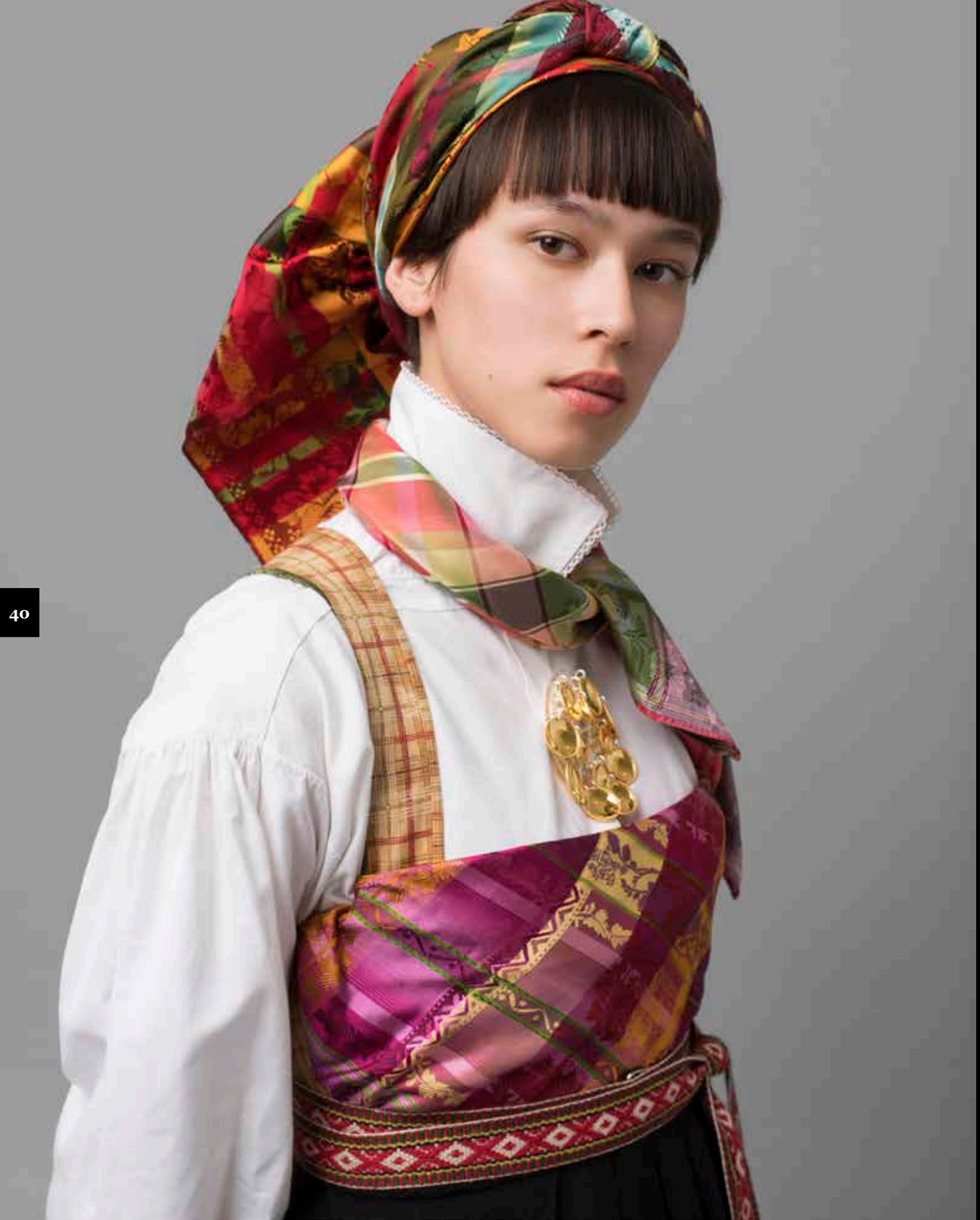

BRINGEKLUTBUNAD FRA TVEIT. GULLET I VEGGENE PÅ TVEIT.

Tveit er også en bunad av nyere dato, og den første rekonstruerte varianten hadde vi lansering av for salg 26. november 2014.

Den slekter mye på Åmlibunaden i fasong, men som bringeklutbunad har den også trekk vi først og fremst forbinder med folkedrakttradisjonen i Telemark.

Bringekluten er et silketørkle som finnes i mange varianter. På den måten kan bunaden gjøres veldig individuell med ulike kombinasjoner av silketørklær i hals og bringeklut.

Bruken av fløyel i ryggen og på kanten av stakken representerer noe helt nytt her. Trøya har også et mer moderne kjolesømpreg med innsnitt og en mer moderne fasong.

Det mest oppsiktsvekkende ved bunaden er kanskje likevel historien. Ved en tilfeldighet ble den funnet som isolasjon i veggen under en restaurering av gården Tveit i Tovdal. Når du ser den ferdige bunaden, ser du at her var det virkelig gull i veggene.

Bringeklutbunaden finnes i mange varianter og kombinasjoner. Dette er to av dem.

BRINGEKLUT OG SILKETØRKLE

Bringeklutbunaden kan få veldig ulike uttrykk basert på hvilke silketørkler du velger både som bringeklut, i halsen og på hodet. Her er alle farger lov, og du kan få mange ulike uttrykk ved å velge ulike silketørkler.

OPPLUTEN

Oppluten på Bringeklutbunaden minner veldig om Åmlibunaden bak, med lik fasong og bandpynting. Banda er i fløyel og prydning med broderi i ull.

Det er flere varianter av oppluten å velge mellom. Disse variantene ligger så nær opptil de opprinnelige som mulig.

SØLVET

Til denne bunaden brukes det en stor sølje på skjorta. I tillegg brukes hals- og mansjettknapper.

På trøya er det også flotte sølvspenner.

TRØYA

Denne trøya er en enkel sort trøye med fløyelkantinger. Trøya har innsnitt og en gravert sølvspenne. Til trøya følger det også med et belte i fløyel.

GRÅTRØYEBUNAD.
HÅNDSYDD FRA TOPP TIL TÅ.

Dette er den eldste herrebunaden fra Åmli. Gråtrøyebunaden er fra 1820, og her ser vi tydelige trekk fra empirestilen med høy livlinje og høye krager. Den røde vesten har opprinnelse i en vest fra Tovdal og knebuksen som er potte-blå har også opprinnelse i Tovdal.

Alle plaggene er laget i ullstoff og bunaden er naturlig nok håndsydd fra topp til tå – slik de gjorde det før symaskinen kom til Norge.

VEST

Vesten lages i rødt ullstoff. Den er dobbeltspent med ståkrage og nedbrettede slag. Vesten er rett avskåret i nederkant og rekker til livet slik at vesten er sidere enn trøya.

STRØMPER

Håndstrikkede strømper hører til. Til Gråtrøyebunaden er det ubleikede strømper fra Tovdal, slik som kvinnene har, med «oklestrik og krune».

HOSEBAND

Håndslåtte hoseband i forskjellige fargekombinasjoner brukes for å holde strømpene på plass.

HATT

Hatten til Gråtrøyebunaden minner om en flosshatt, men er smalere nede ved bremmen.

Hatten kalles Nottung, og har fått navnet sitt etter et gammelt kornmål på 4,8 liter eller 6 potter.

Det fortelles at man fylte hatten med korn når man handlet, siden dette var et mål og tilsvarte volumet i hatten.

SØLV

Bunaden har både halsknapper og mansjettknapper i sølv.

I skjortesplitten bruker man horning eller hjertesprette.

I vestlommen ligger klokken med kjede, og på hoften henger en flott kniv med sølvbeslag.

På skoene skinner selvfølgelig spennene.

TRØYE

Trøya er i grå vadmel og rekonstruert etter en trøye fra Tovdal. Den er dobbeltspent med fire par knapper og fire blinde knapphull. Trøya har en høy livlinje og krage, og kan ikke lukkes foran.

SORT RUNDTRØYEBUNAD

Dette er den yngste av de to mannsbunadene fra Åmli. En populær bunad som stammer fra tiden rett før det ble vanlig for menn å gå i dress. Den sorte rundtrøyebunaden består av trøye og bukse sydd i samme ullkvalitet. Dette er et stiltrekk vi kjenner fra nyrokokkoen fra perioden 1850–1870. Man kan velge mellom lang bukse eller knebukse.

Trøya har utgangspunkt i en trøye fra Askeland i Mykland. Fra samme sted kommer originalvesten med karakteristisk småmønstret silkestoff som utgangspunkt for vesten vi bruker i dagens bunad.

Som skreddersøm er dette en svært tilpasset bunad med mye tidkrevende håndsøm og to prøvinger. Den kan også leveres konfeksjonssydd.

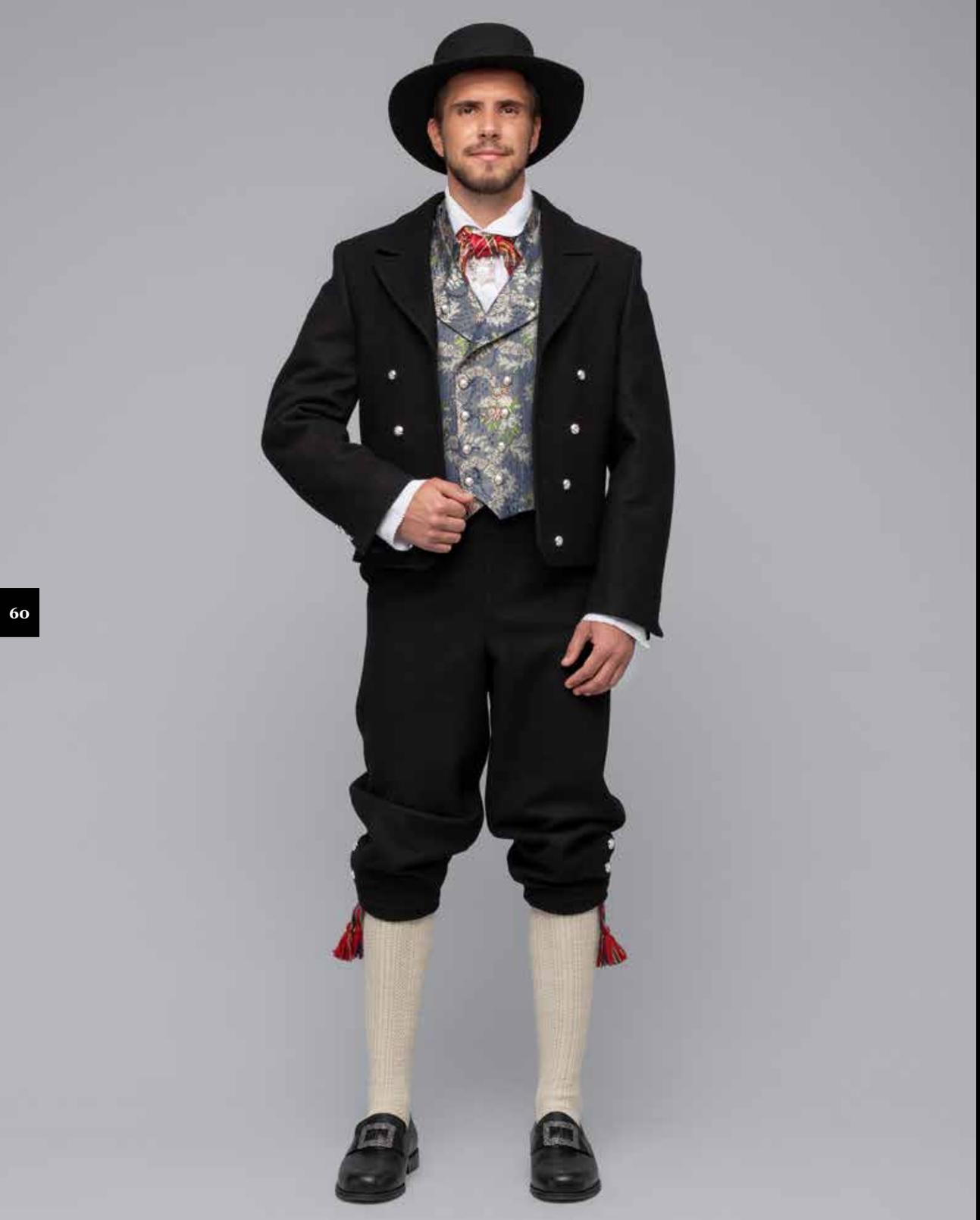

VEST

Det finnes fire ulike vester å velge mellom når man velger skreddersøm. De ulike mønstrene i disse vestene går mye i brunt, grått, blått og gulbrunt.

Til konfeksjonssømmen er det kun ett valg av vest.

HATT

Til Rundtrøyebunaden har hatten lav pull og vid brem, og den pyntes med et blomstrete hattebånd.

BUKSESELER

Velg mellom sorte ensfargede eller seler med rosemønster på.

SØLV

Bunaden har både halsknapper og mansjettknapper i sølv. I skjortesplitten bruker man hornring eller hjertesprette. I vestlommen ligger klokken med kjede, og på hoften henger en flott kniv med sølvbeslag. På skoene skinner selvfølgelig spennene.

STRØMPER

Håndstrikkede strømper hører til. Rundtrøyebunaden kan ha ubleikede strømper med flettemønster og perlestrikk, eller strømper med åttebladsmønster i sort og hvit fra Fiskevatn.

HOSEBAND

Håndslåtte hoseband i forskjellige fargekombinasjoner brukes for å holde strømpene på plass.

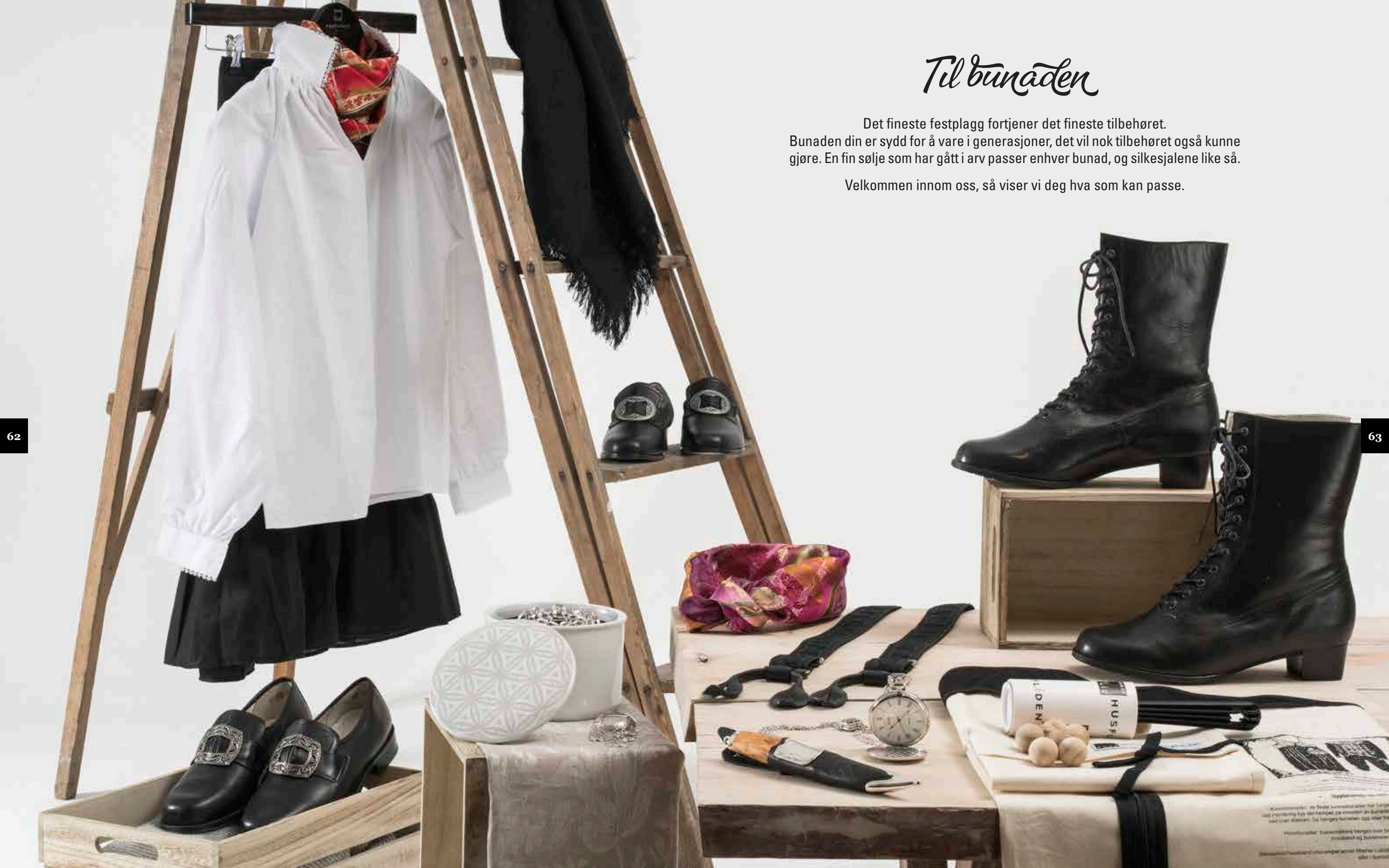

Til bunaden

Det fineste festplagg fortjener det fineste tilbehøret.
Bunaden din er sydd for å vare i generasjoner, det vil nok tilbehøret også kunne gjøre. En fin sølje som har gått i arv passer enhver bunad, og silkesjalene like så.

Velkommen innom oss, så viser vi deg hva som kan passe.

Bennett Reklamebyrå | Foto: Lars Botten / Palookaville | Ole Ekker

Norsk Flid Husfliden Arendal tlf: 37 00 53 10
www.norskflid.no/arendal

NORSK FLID HUSFLIDEN®